

דרכים לקידום האבקת מלונים בערבה 1993-1994

דן איזיקוביץ, רבקה נוקריאן - אוניברסיטת תל-אביב - המח' לבוטניקה

סיכום נתונים שנאספו בעין-יהב

מזג האויר בערבה בעונת גידול המלונים בחממות הינו הפכפך ולא יציב. שינוי הטמפרטורה היומיים מביאים לכך שלא ניתן לצפות מראש אם התנאים יתאימו לפעילות מאביקים ולא ניתן לכן לתכנן מראש את מועדי הקטיפים. השפעת מזג האויר רבה על קצב גידול הצמחים ומספר הפרחים שהצמח מפתח, על השעה בה הפרחים נפתחים ומפרישים צוף ועל משך חי הפרח. מזג האויר משפיע גם על פעילות המאביקים - תחילת וסיום פעילות, נוכחות בחממייה וביקורים בפרחים.

בעונת 1994 לרוב הטמפרטורה היתה גבוהה ופעילות דבורי הדבש היתה רבה יחסית לשנים 1992 ו-1993, אך בימים רבים שהיו מעוננים ובחלקם גשומים, לא התקיימה כמעט פעילות מאביקים ומבחינת החקלאי ימים אלו מבוזבזים. עקב החום הפריחה הקדימה וגם מספר הפרחים היה רב יחסית לשנים קודמות. בגידול מודלה מספר הפרחים בחממייה גדול יותר מכיוון שמספר הצמחים לדונם כפול ביחס לגידול שרוע.

מבחינת הדבורים המאביקות יש תגמול רב יותר (תכולת סוכר) הזמין להן בחממייה.

ריכוז הצוף, נפחו ותכולת הסוכר, משתנים במהלך היום במשך חי הפרח. הגורמים המשפיעים על תכונות הצוף מלבד תנאי האקלים השוררים בזמן הפריחה, הם כמות המים בבית השורשים ופעילות המאביקים. מצאנו כי כאשר משקים בתדירות גבוהה הצמח מייצר כמויות צוף גדולות יותר וגם הריכוז של הצוף אחיד ומתאים יותר לאיסוף מהיר ועיל. ריכוז הצוף עולה ביום שלאחר ההשקיה, אך מאידך הריכוזים מאד וריאביליים.

מכיוון שימים רבים בעונה אינם מתאימים לפעילות מאביקים, בדקנו את

האפשרות של האבקה ידנית. אחוזי החנטה הגבוהים (כ-100%, בכל הניסויים) והמספר הרב של גרגרים המועברים לצלקת, מעידים על היעילות הגבוהה, אך דרוש זמן רב לאיסוף פרחים זכריים ולהאבקה של כל פרח ופרח. הפרחים הפורחים בחממייה חשופים לטווח רחב של טמפי' ביום ובלילה. כפי שכבר הראנו בעבר הטמפרטורה המיטבית לנביטת גרגרי אבקה של מלון היא $30-35^{\circ}\text{C}$, אם כי מתרחשת גם בטמפי' גבוהה יותר. בטמפרטורה נמוכה כמעט ואין נביטת גרגרים, אך מאידך אין פגיעה בחיוניות הגרגרים אלא שמירה על החיוניות עם אפשרות לנביטה כאשר הטמפרטורה עולה ומתאימה לנביטה.